

Remissvar ÖP 2040 RS 2019/1237 Remissvar från Moderaterna Gotland

Sammanfattning

Moderaterna Gotlands vision är att samhällsutvecklingen på Gotland ska vara trygg, värdig och hållbar. Oavsett om man bor i Visby innerstad, på Sudret eller i Lärbro behöver det finnas möjlighet till arbete och utveckling, skydd från olyckor och brott och en grundläggande samhällsservice. Hela Gotland ska leva, och Gotland ska vara en utmärkt plats att leva, bo och verka på. Här ska husdrömmar bli till nyckelfärdiga hem och här ska klassresor möjliggöras. Varje generation ska ges chansen till social rörlighet. Här ska det spela större roll vart man vill – inte vart man kommer ifrån eller vilket efternamn ens föräldrar har.

Om allt detta ska vara möjligt behöver en översiktsplan för Gotland ange riktning för utvecklingen. I den andra vågskålen ligger att en översiktsplan inte får ange omöjliga mål, inte får begränsa utvecklingen och måste ha en förankring i samhället. Ett hållbart och konkurrenskraftigt Gotland byggs inte av Region Gotlands strategidokument – ett hållbart och konkurrenskraftigt Gotland byggs vi tillsammans.

En översiktsplan behöver vara specifik, mätbar, accepterad, realistisk och tidsatt. I många avseenden är detta också uppfyllt. Men för de områden där vi vill se en delvis justerad riktning väljer vi här att lämna ett remissvar.

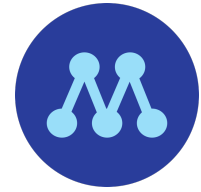
1 Introduktion

Moderaterna vill poängtera att en översiktsplan är vägledande och att den bör kännetecknas mer av att beskriva möjligheter, snarare än att specificera begränsningar. Utpekade ytor ska ses i ett större sammanhang – möjlighet att göra någonting på. De ”bubblor” som ritats är inte exakta gränser, utan ska ses som att de anger områden vars utbredning inte avgörs av just bubblans begränsning.

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem

Region Gotland har högt uppsatta klimatmål och har även av regeringen utsetts till ett ”pilotlän”, det vill säga ett län som ska gå före i energiomställningen och nå de uppsatta klimatmålen innan övriga Sverige. Det ställer höga krav, inte minst på finansiering från nationella myndigheter, när det gäller att accelerera omställningen. Region Gotland kan inte ensamt förväntas stå för den merkostnad som en snabb omställning innebär.

I arbetet med omställningen är det viktigt att insatser görs där de gör mest nytta. Vi vet att den gotländska bilparken är betydligt äldre än övriga bilflottor i Sverige, givet att våra bilar håller längre på grund av avsaknaden av salt på vägarna, och därför kan rulla under fler år. Livstiden för en gotlandsbil är lång. Vi behöver därför snabbt se till att skapa förutsättningar för skiftet till bilar med lägre utsläpp – exempelvis elbilar, vätgasbilar och eventuella andra tekniker.

Man kan anta att en betydande del av laddningen av elbilar kommer fortsätta vara terminal-laddning, det vill säga att man laddar en privat bil (B-körkort) hemma vid en anslutning och större lastbilar (C-körkort med mera) vid terminaler för lastning. Men Gotland har också en betydande besöksnäring, och vi har de senaste åren sett hur elbilarna på vägarna blir allt fler. En liknelse är att det i de svenska fjällen allt oftare blir kaos när många turister vill ladda samtidigt. Det är därför av största vikt att utbyggnaden av laddinfrastruktur möjliggörs och accelereras.

Det bör göras genom att Region Gotland dels pekar ut platser för privata aktörer att bygga ordentliga snabbladdningsstationer (+100 kW) och tolkar tillämplig lagstiftning på ett rimligt sätt så att fler av regionens parkeringar kan bebyggas med laddstolpar för destinationsladdning (10–50 kW).

2.7.5 Kollektivtrafik

Moderaterna anser angående kollektivtrafiken att den inte bör vara så otroligt vägledande för utveckling som den beskrivs i remissförslaget. Kollektivtrafiken är föränderlig vad gäller turtäthet och sträckning av busslinjer – det så kallade Trafikförsörjningsprogrammet är inte skrivet i sten. Under perioden 2023 – 2040 kan stomlinjerna mycket väl dras om, vilket leder till suboptimering om översiktsplanen utgår ifrån år 2023 års sträckning av linjerna.

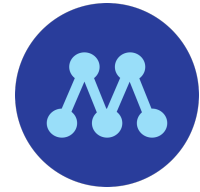
Som exempel kan nämnas att linjen Klintehamn – Hemse, som beskrivs som utvecklingsområde, är idag i stort sett obebyggda marker men som dessutom beskrivs som område för vindbruk och därmed inte kan utvecklas. Om linjen i stället går längs väg 140, där stort bebyggelsetryck råder och där det dessutom finns väl utbyggd VA, och sedan svänger österut och tar med Eksta Kyrkby och Levide Kyrkby, får man ett bättre underlag för kollektivtrafik och bebyggelseutveckling. Man bör alltså inte utgå från ett tillfälligt Trafikförsörjningsprogram för en plan med sikte på 2040.

2.8.1 Vägar & gator

Moderaterna instämmer i att trafiksäkerheten behöver höjas för att undvika ytterligare hastighetsänkningar på vårt vägnät. Breddningar och uträtningar av våra länsvägar är mycket välkommet. Men det bör inte enbart syfta till att bevara nuvarande hastighetsbegränsningar och undvika sänkningar – utan också till att få fler sammahållna stråk med högre hastighet. Goda pendlingsmöjligheter till och från stan är viktigt för hela Gotlands utveckling.

2.8.3 Fast förbindelse till Fårö

Moderaterna står bakom förslaget om en fast förbindelse till Fårö. I sammanhanget bör nämnas att detta förutsätter omfattande finansiering från nationellt håll – Gotland kan inte ensamt bekosta en sådan betydande investering i vad som bör anses vara nationellt ansvar. Vidare är det viktigt att nämna att en fast förbindelse till Fårö innebär ökade krav på exempelvis cykelbanor och andra trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Fårö. Med fler bilar ökar utsattheten för cyklister på Fårö, något som redan idag är problematiskt.

2.9.3 Hamnar

Om Gotland ska nå målen om att uppfattas som norra Europas mest hållbara besöksmål behöver större steg tas vad gäller färjornas och flygets utsläpp. I det arbetet bör man plocka de lägst hängande frukterna först. Ett led i det är att möjliggöra för kryssningsfartygen som ligger för kaj i Visby att ansluta till vårt lokala elnät. Stora fartyg ska inte ligga och bränna tunga bränslen när det är onödigt. Vidare står Moderaterna bakom förslaget om att göra Kappelshamn till gotländsk reservhamn, i enlighet med vad Länsstyrelsen föreslagit. Detta bör också Region Gotland ta ställning kring och driva.

2.10.1 Utpekande av ny industrimark

Gotland behöver en tredje elkabel för att klara energiförsörjningen efter 2030, när den tekniska livslängden för nuvarande kablage går ut. Utan en tredje elkabel försämras våra utvecklingsmöjligheter, samtidigt som vår beredskap decimeras. I sammanhanget bör nämnas att en tredje elkabel inte nödvändigtvis måste anslutas vid nuvarande anslutningspunkt som i förslaget – utan kommer behöva anslutas på en annan plats som är utpekad för industrimark. Den platsen bör dessutom vara hemlig, givet att detta är kritisk infrastruktur, vilket Region Gotland bör vara uppmärksamma på.

2.13.1 Areella näringar

Gotländsk livsmedelsproduktion är avgörande för vår försörjningstrygghet, konkurrenskraft och för att nå de nationella miljömålen kring bland annat biologisk mångfald. Dessutom bidrar gotländsk livsmedelsproduktion till hela Sveriges självförsörjning av livsmedel. Det är därför viktigt att areella näringar ges goda förutsättningar.

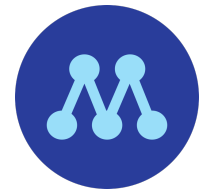
I det sammanhanget är det viktigt att slå fast att god jordbruksmark inte bör bebyggas med bostäder och annan bebyggelse. God jordbruksmark, det vill säga brukningsbar och sammanhängande mark, bör inte bebyggas. Jordbruksmark av låg kvalitet och storlek kan däremot vara aktuell för byggnation.

2.14 Gå före i klimat- och energiomställningen

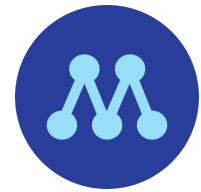
Om Gotland ska klara de högt uppsatta klimatmålen, genom en omfattande elektrifiering av både fordonsflottan och industrin, krävs en tillräckligt dimensionerad fastlandsförbindelse – en tredje elkabel. Även om nuvarande teknikutveckling fortsätter i oförminskad hastighet, eller accelererar, så kommer inte lokal elproduktion och energilagring att kunna ersätta det behovet. Lokal elproduktion och energilagring kan bidra till viss balansering – men kan inte ersätta behovet av en tredje elkabel. Någon plan B för ”vad händer om kabeln inte byggs” är därför inte meningsfull. Detta gäller i stor utsträckning också vad som skrivs i kapitlet 2.14.4.

2.14.3 Plats för vindbruk

Den omfattande utbyggnaden av vindbruk som föreslås i remissversionen för översiktsplan är orealistisk och inte önskvärd. Till stor del beror detta på att förslaget tagits fram innan Försvarmakten återetablerat en permanent militär närvaro på ön. Men det finns också andra aspekter som bör vara mer vägledande i avvägningarna kring nya massiva vindparker på Gotland:

- Den nationella politiska nivån bör på ett tydligt sätt redogöra för hur anslutning av havsbaserade vindparker ska finansieras. Detta påverkar den övergripande ekonomin för projekten på ett betydande sätt och är avgörande i planeringen. Gotland bör inte peka ut områden för vindbruk, som vi redan på förhand vet kommer vara omöjliga.
- Den nationella politiska nivån bör på ett tydligt sätt redogöra för hur Gotland och andra regioner ska kompenseras ekonomiskt för de enorma ingrepp i landskapet som dessa parker innebär. Att ställa hundratals torn mitt på Gotland, i samma storlek som Eiffeltornet, måste matchas av ekonomisk kompensation om det ska vara aktuellt.
- Region Gotland bör inte peka ut stora områden för vindbruk som vi på förhand vet inte kommer bli verklighet. Om det pekas ut stora områden för vindbruk undantas dessa för exempelvis bostadsbyggande – men om Försvarsmakten pekar ut samma plats som riksintresse för försvaret och totalförsvaret och därmed motsätter sig vindbruk, så blir det en onödig död hand i planarbetet. Att rådgöra med Länsstyrelsen och Försvarsmakten innan områden pekas ut är alltså särskilt viktigt, så att vi inte lägger onödiga döda händer över Gotlands landskap.
- Region Gotland bör i större utsträckning beakta besöksnäringens konkurrenskraft och fortsatta utveckling, när det gäller byggnation av nya massiva vindparker. Det är långt ifrån självklart att besökare uppskattar stora industri-etableringar i närhet av boendeanläggningar och utflyktsmål. Ett hänsynsavstånd till detta måste vara betydande, förmodligen mätt i kilometer snarare än meter.
- Region Gotland bör ta större hänsyn till djurlivet. Nuvarande vindbruksutbyggnad på ön påverkar havsörn på individnivå, som flyger in i rotorbladen och dör. Med nya och dominerande etableringar hotas hela populationer av havsörn – men även andra fåglar som är skyddsvärda. Detta bör tas i beaktande i större utsträckning.
- Region Gotland bör ta större hänsyn till att vi behöver mer mark till bostadsbyggande och livsmedelsproduktion – inte mindre. Då kan inte hela mellersta Gotland vara ett industriområde med blinkande och roterande rotorblad, som omöjliggör övrig utveckling.
- Region Gotland bör konstatera på ett tydligt sätt att Gotland behöver platser där man kan njuta av oförvanskade vackra vyer, mörker och tystnad. Den som bosätter sig i exempelvis Slite vet på förhand att man kommer se tung trafik från Cementa på gatorna och den som bosätter sig i Visby innerstad förstår att det låter från nattlivet på sommaren. Men den som bosätter sig långt dessa platser ska kunna förvänta sig lugn och ro. Utan den möjligheten förlorar stora delar av Gotland sin särart och attraktionskraft. Då är det olämpligt att ytor motsvarande 16 000 fotbollsplaner, plus influensområde däromkring, ska täckas av industrietableringar för vindbruk.
- Region Gotland bör ta ett större ansvar för att bevara vårt unika kulturlandskap. Vi har idag unika och frekvent använda kyrkor som dominerar landskapsbilden, med en

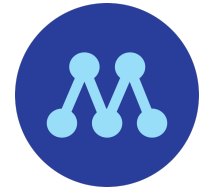

höjd på omkring 50 meter. Det vore mycket olyckligt om dessa överskuggades av vindkraftverk som är högre än Turning Torso i Malmö och Karlatornet i Göteborg.

- Region Gotland bör beakta att det finns andra miljömål än de som rör förnybar energi. Med den enorma utbyggnad av vindbruk som föreslås kommer förvisso energiproduktionen öka, men följande miljö kvalitetsmål blir svårare eller omöjliga att nå: Giftfri miljö, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.
- Region Gotland bör inte minska hänsynsavståndet som ska finnas mellan vindbruk och annan byggnation, utan tvärtom öka detta. Hänsynsavståndet bör öka eftersom vindkraftverken blivit betydligt större sedan gränsen om 1000 meter satts. En minskning till 500 meter, som föreslås, är därför oacceptabel. Även notisen om att "testa 800 meter" på sida 177 är olycklig. 2000 meter är en mer rimlig nivå, på vissa platser krävs betydligt mer än så (titta exempelvis på Silte kyrka!).
- Region Gotland bör fästa stor vikt vid eventuella remissvar från Gotlands Energi AB, givet att arbetet med att bara få fram anslutningar till dessa enorma vindparker är så omfattande. Det är inte självklart att elnätet hinner byggas ut i den takt och omfattning som krävs för dessa storskaliga nya etableringar.
- Tidsperspektivet för uppsatta energiproduktionsmål 2027 är inte rimliga. Utbyggnad av elnätet tar tid. Både utbyggnad av elnätet och byggprocesser för energiproduktionsanläggningar kräver ett stort arbete med acceptans för att göra dem möjliga. Föreslagen omfattning av utbyggnad kommer behöva bli på bekostnad av andra intressen så som mark, utsikt etc. inklusive bördig jordbruksmark. Acceptansproblematiken ökar på tidslinjen exempelvis genom avslag och överklaganden innan en faktisk byggnation kan påbörjas. Det tillsammans med problematiken kring påverkansområden kommer göra att samtliga energikällor kommer behöva revideras kraftigt.

Sammantaget bör områdena som föreslås för nya vindbruksparker minska i omfattning. Vindbruk är en viktig del av vår energiförsörjning, men en objektiv avvägning mot andra allmänna intressen är nödvändig om acceptans ska finnas. Landskapskonventionen, nationella mål och Sveriges lagar anger att vårt kulturarv och vår natur ska värnas för kommande generationer – då kan inte oersättliga värden i det gotländska landskapet förödas som en följd av ogenomtänkta beslut. Få människor är väl stolta över de förhastade rivningarna av svenska stadskärnor på 60-talet?

Moderaternas inriktning är att nuvarande etableringar av vindbruk, exempelvis på Näsudden, ska kunna ersättas av nya generationer vindkraftverk. På de platser där acceptansen redan finns bör vindbruk kunna finnas kvar. Vidare kan någon av de platser som pekats ut för havsbaserat vindbruk vara aktuell. Men på det stora hela är förslaget om att göra hela mellersta Gotland till industriområde olyckligt och orealistiskt.

2.14.2 Plats för solenergi

Utvecklingen inom solenergi har gått mycket snabbt. Allt fler människor som har ladugårdstak har de senaste åren kunnat göra om kalkylen för solpaneler och funnit att det är betydligt mer lönsamt än för bara några år sedan. Det är bra. Det stärker den egna beredskapen, bidrar till utveckling och sänker utsläppen.

Men det är långt ifrån självklart att nya, stora solcellsparkar ska byggas på mark som kan användas till livsmedelsproduktion. I första hand bör taken på offentliga byggnader användas, och även annan mark som har lågt värde som jordbruksmark. Gamla grustag, impediment, parkeringar, och andra lågproduktiva marker, bör användas för solenergi – innan vi tar mark för livsmedelsproduktion eller bostäder i anspråk.

3.2.5 Världsarvet Hansestaden Visby

Visby innerstad ska vara en levande stad med bibehållen medeltida struktur. Då är det angeläget att bevarandekraven är rimliga och inte går ut över möjligheterna för åretruntboende och stadens möjlighet till utveckling. Dagens tolkning av HIA är begränsande så att det kan äventyra Visbys status som världsarv. Här är Icomos uppföljning, som lever upp till världsarvskriterierna, att föredra.

Moderaterna anser att det behövs rimliga tolkningar i frågan om byggnation i Visby innerstad. Vi ser att det finns problem med ljud under sommartid – och då bör treglasfönster kunna godkännas i fler byggnader i innerstaden. Vi vet också att anpassning av lokaler för funktionsnedsatta ibland stoppas, med hänvisning till världsarvet. Det är olyckligt och bör ses över. Vi behöver en levande innerstad som fler kan uppleva.

3.4.4 Klintehamn

Planerad storskalig kalkbrytning i Klintehamn står i strid med intentionerna i planprogrammet för Klintehamn, och kan försämra utvecklingen av andra näringar på orten.

4.12.3 Natura2000-områden

En framtidsfråga för Gotland är att den nationella politiska nivån och svenska myndigheter tar större ansvar för att naturskyddet är ändamålsenligt. Idag finns stora arealer Natura2000 utpekade på Gotland, som begränsar utveckling på ett mycket betydande sätt. För att peka ut ett Natura2000-område krävs att det motiveras till EU-kommissionen varför platsen ska skyddas, med koppling till Art- och habitatdirektivet.

Men det är en icke önskvärd bieffekt att Natura2000 idag är ett skydd "för alltid". Det går inte att ompröva huruvida en plats ska vara Natura2000, inte ens om den art man ville skydda har dött ut eller flyttat på sig. Det är problematiskt, och bör ändras. Här kan Region Gotland göra mer för att driva på för en förändring. Det skulle göra naturskyddet på Gotland mer ändamålsenligt och accepterat, samtidigt som det underlättar utveckling.

4.12.1 Riksintresse rörligt friluftsliv

Även inom riksintresset för friluftsliv bör byggnationer kunna göras om man tar hänsyn till de aspekter som föranlett utpekande av riksintresse. Landsbygden måste få en möjlighet att

utvecklas. Olika bevarande-intressen får inte göra landsbygden till ett reservat som bara är till för rekreation, man måste kunna leva och verka även på vackra platser utanför stan. Rädslan att all byggnation inkräktar på rekreations- och naturvärden är överdriven och hämmar utveckling på landsbygden.

4.16 Föreslagna nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Fler LIS-områden är önskvärt. Exempelvis Kronholmen, Tofta, Ljugarn, Sudersand och Burgsviks hamn bör pekas ut. Här finns redan pågående verksamheter – som kan utvecklas och bidra till landsbygdsutveckling, något som stärker hela Gotlands attraktions- och konkurrenskraft. LIS-områden innebär stora möjligheter, vilket bör förtydligas. Fler platser kan också övervägas.